

Kúria

végzése

Az ügy száma: Bfv.III.852/2023/7.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Bartkó Levente, a tanács elnöke

Dr. Varga Eszter, előadó bíró

Molnár Ferencné dr., bíró

Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, bíró

Dr. Hornyák Szabolcs János, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2024. április 16.

Az ügy tárgya: zsarolás bűntette

Terhelt(ek): I. rendű

Első fok: Nagyatádi Járásbíróság, 13.B.63/2020/184., ítélet,
tárgyalás, 2022. október 19.

Másodfok: Kaposvári Törvényszék, 2.Bf.10/2023/15., végzés,
nyilvános ülés, 2023. április 4.

Az indítvány előterjesztője: az I. rendű terhelt

Az indítvány iránya: az I. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a zsarolás büntette miatt az I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Nagyatádi Járásbíróság 13.B.63/2020/184. számú ítéletét és a Kaposvári Törvényszék 2.Bf.10/2023/15. számú végzését az I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

[1] A Nagyatádi Járásbíróság a 2022. október 19-én kihirdetett 13.B.63/2020/184. számú ítéletével az I. rendű terheltet zsarolás büntette [Btk. 367. § (1) bekezdés, (2) bekezdés d) pont 2. fordulat] miatt mint különös visszaesőt 5 év 6 hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. Rendelkezett a polgári jogi igényről, a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

[2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2023. április 4-én jogerős 2.Bf.10/2023/15. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

[3] A jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás lényege a következő:

– Az I. rendű terhelt 2019. július 8. napját megelőzően, pontosan meg nem állapítható időpontban és körülmények között a büntetés-végrehajtási intézet tudta és engedélye nélkül tartotta magánál és használta a mobiltelefon-készüléket, valamint az ahhoz tartozó SIM kártyát, amelyről rendszeresen folytatott telefonbeszélgetéseket a II. rendű terhelttel.

– Az I. rendű és a II. rendű terhelt 2019. július 8. napját megelőzően, pontosan meg nem állapítható időpontban megállapodtak egymással abban, hogy a II. rendű terhelt az általa 2019. július 1. napján a banknál nyitott bankszámla számát az I. rendű terhelt részére megadja abból a célból, hogy az I. rendű terhelt egy, a büntetés-végrehajtási intézetből indított telefonhívással megtévesztett személyt arra bírjon rá, hogy az általa megjelölt pénzösszeget a fenti bankszámlára fizesse be. A II. rendű terhelt tudomással bírt arról is, hogy az I. rendű terhelt a hívás során magát végrehajtnak adja ki, és a sértettnek valótlanul azt állítja, hogy tartozása áll fenn, amely miatt rövid időn belül kivonul lakásához, ahol behatolás után foglalatást fog eszközölni a tartozás erejéig, amelyet a sértett úgy tud elkerülni, hogy a megadott bankszámlára befizeti az I. rendű terhelt által megjelölt összegű készpénzt.

– Ilyen előzményeket követően az I. rendű terhelt a mobiltelefon-készülékkel 2019. július 8. napján 10 óra 01 perckor, majd 10 óra 11 perckor felhívta a büntetés-végrehajtási intézetben lévő zárkájából a dolgozó sértettet. A hívás során az I. rendű terhelt magát a Budapesti Törvényszéki Bíróság Gazdasági Részlege végrehajtójának adta ki, és azt állította valótlanul a sértettnek, hogy elektromos áram fogyasztásából eredően több részösszeg figyelembevételével összesen 63.357 forint összegű tartozása áll fenn. A hívás során az I. rendű terhelt azt is közölte a sértettel, hogy amennyiben tartozását 2019. július 8. napján 16 óráig nem egyenlíti ki, a sértett lakóhelyén azonnal végrehajtást foganatosítanak, melynek során a sértett lakásába is behatolnak, és a tartozás erejéig a sértett különböző vagyontárgyait lefoglalják, továbbá ezen kívül 17.000 forint körüli összegű kiszállási költség is a sértettet fogja terhelni. Az I. rendű terhelt ekkor felszólította a sértettet, hogy 14 óra 15 perckor legyen a helyi postahivatalban, ahol meg fogja adni azt a bankszámlaszámot, ahova a pénzt kell utalnia.

– A sértett az I. rendű terhelt fenyegetésétől megijedt, mivel tartott attól, hogy a végrehajtó távollétében behatol bezárt lakásába és ott végrehajtási cselekményeket végez, 14 óra 15 perc körüli időben megjelent a postahivatalban, ahol őt 14 óra 18 és 14 óra 19 perckor is felhívta az I. rendű terhelt, aki magát továbbra is bírósági végrehajtnak adta ki, és közölte a sértettel, hogy a 63.357 forint összegű tartozást a II. rendű terhelt bankszámlájára kell postai feladóvevényen befizetnie.

A sértett annak érdekében, hogy a végrehajtó eljárását elkerülje, a II. rendű terhelt banknál vezetett bankszámlájára postai feladóvevényen 2019. július 8. napján 14 óra 34 perckor befizetett 63.357 forintot.

II.

[4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen az I. rendű terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja és a Be. 649. § d) pontja szerinti felülvizsgálati okra hivatkozással elsődlegesen a megtámadott határozat hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása, másodlagosan enyhébb büntetés kiszabása érdekében.

[5] Kifogásolta, hogy a bíróság több bizonyítékot nem vett figyelembe, valamint a tőle lefoglalt mobiltelefon nem egyezik meg a bűncselekményhez használt készülékkel. Sérelmezte, hogy a bíróság nem hallgatta ki tanúként a zárkatársait, illetve olyan tanú vallomását vette figyelembe, aki a bűncselekmény napján nem is tartózkodott a zárkában. Kétséget kizáróan nem nyert bizonyítást a bűnössége.

[6] Kifejtette, hogy a sértett vallomásából megállapítható, hogy tévedésbe ejtették, ezért a cselekmény minősítése téves, az helyesen csalás vétsége lenne, aminek a büntetési tétele enyhébb, mint a zsarolás büntetékének.

[7] Indokai szerint az eljárás bíróját elfogult volt, mert az eljárás során megjegyezte, hogy vele és gyermekével szemben is próbáltak hasonló bűncselekményt elkövetni, ezért ebben az ügyben példát akart statuálni.

[8] Az I. rendű terhelt a felülvizsgálati indítványát kiegészítette azzal, hogy a törvénysértő minősítés miatt a bíróság törvénysértő büntetést szabott ki vele szemben. A terhén megállapított cselekmény helyes minősítése a Btk. 373. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő csalás vétsége.

[9] A Legfőbb Ügyészség BF.1089/2023/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[10] Kifejtette, hogy jelen ügyben az első fokon eljáró bíróját illető kifogásnak a ténybeli alapja az iratokból hiányzik. E körben a terhelti hivatkozás nem alapos.

[11] Indokai szerint törvényben kizártak az I. rendű terheltnek az általa beszerezni indítványozott és hivatkozott bizonyítékok elvetését, valamint a büntetőjogi felelősségét megalapozó bizonyítékok erejét és hitelességét megkérdőjelező, így a bizonyítékértékelő, mérlegelő tevékenységre hivatkozó kifogásai.

[12] Álláspontja szerint a zsarolás törvényi tényállási elemei közül a jogtalan haszonszerzési célzat, a valaminek a tétele érdekében fenyegetéssel történő kényszerítés és a vagyoni hátrány okozása egyaránt megállapítható, miként a minősített eset által megkövetelt hivatalos minőség színlelése is.

[13] A zsarolást a csalástól az a lényeges körülmény különíti el, hogy a kárt okozó magatartásra a sértettet nem a tévedése, hanem a fenyegetéssel való kényszerítés indítja, maga a megtévesztés pedig csak a hivatalos minősége tekintetében áll fenn.

[14] A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján a megtámadott határozatoknak az I. rendű terhelt tekintetében történő hatályában fenntartását indítványozta.

[15] Az I. rendű terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány nem alapos.

[16] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[17] A felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés], a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható [Be. 659. § (1) bekezdés].

[18] Kétségtelen, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja lehetővé teszi a felülvizsgálatot, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a Btk. más szabályainak megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

[19] A felülvizsgálati indítvány szerint az I. rendű terhelt cselekménye nem zsarolás, hanem csalás bűncselekményét valósította meg.

[20] A Btk. 367. § (1) bekezdése alapján zsarolást követ el, aki jogtalan haszonszerzés végett más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz.

[21] A Btk. 373. § (1) bekezdése szerint a csalást az követi el, aki jogtalan haszonszerzés végett más tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz.

[22] A csalás jogi tárgya kizárólag a vagyoni jog. A bűncselekmény elkövetési magatartása a tévedésbe ejtéssel vagy a tévedésben tartással kár okozása. A csalás kétmozzanatú tevékenységfolyamat, amelynek a megtévesztés az első fázisa, a bűncselekmény befejezettségéhez azonban a károkozás is szükséges. A megtévesztett személy az elkövető csalárd ráhatása következtében végez vagyoni joghatású cselekményt.

[23] Ezzel szemben a zsarolás jogi tárgya kettős. Egyrészt a vagyoni jog, másrészt azonban az egyén cselekvési szabadsága. Az elkövetési magatartása két szakaszból áll, melynek első szakasza a kényszerítés.

[24] A kényszerítés más személy elhatározására irányuló olyan ráhatás, amelynek következtében az nem a saját, hanem a kényszerítő akaratának megfelelő magatartást tanúsít. A bűncselekményt megvalósító magatartás a második szakaszban konkretizálódik, amikor a kényszerített személy vagyoni joghatású cselekményt tanúsít, vagy pedig tartózkodik vagyoni joghatású cselekmény megtételétől, illetőleg eltűri, hogy vele szemben más személy vagyoni joghatású cselekményt tanúsítson. A bűncselekmény elkövetési módja az erőszak és a fenyegetés.

[25] A zsarolás abból a szempontból valóban közel áll a csaláshoz, hogy mindkét bűncselekmény elkövetése esetében az elkövető a személyi jogaiban korlátozott sértettet használja fel a jogtalan haszonszerzésre. A cselekmény megvalósulásának módját tekintve azonban lényeges eltérés van a két bűncselekmény között.

[26] Amíg a csalás esetén a megtévesztett személy az elkövető csalárd ráhatása következtében kialakult téves valóságtudata alapján végez vagyoni joghatású cselekményt, addig zsarolás esetében a tényállásszerű ráhatás következtében a kényszerített személy nem a saját akaratának, hanem a kényszerítő akaratának megfelelően tanúsít vagyoni joghatású cselekményt.

[27] Zsarolás esetében a bűncselekmény elkövetési módja az erőszak és a fenyegetés. Amíg az erőszak fizikai úton történő kényszerítés, a fenyegetés a pszichikumra irányuló ráhatás. A zsarolás esetében is a fenyegetésnek a Btk. 459. § 7. pontjában meghatározott értelmezése az irányadó, mely szerint a fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Amennyiben a fenyegető személy az élet vagy a testi épség hátrányos megváltoztatását irányozza elő, a zsarolás minősített esete valósul meg.

[28] A zsaroláshoz megkívánt fenyegetéshez elegendő annak a sértett akaratának a hajlítására és komoly félelem keltésére való alkalmassága. A zsarolás – kényszerítésben megnyilvánuló – elkövetési magatartása ugyanis a sértett akaratára történő olyan fizikai vagy pszichikai ráhatás, amely alkalmas arra, hogy a sértett ennek nyomása alatt az elkövető által megkívánt magatartást tanúsítsa (BH 2001.356.).

[29] A Kúria rámutat arra, hogy a fenyegetésnek nem kell közvetlennek, ugyanakkor a kilátásba helyezett hátránynak kellően konkrétnek kell lennie. Közvetlen fenyegetésről akkor van szó, amikor a megfenyegetettnek a kilátásba helyezett hátrány azonnali bekövetkezésével kell számolnia, amennyiben nem tesz eleget a fenyegető kívánságának. A fenyegetés célja a passzív alany kényszerítése, amely tevésre, nem tevésre, vagy eltérésre egyaránt irányulhat. A zsarolás esetében a kényszerítő magatartás és a sértetti magatartás időben is elkülönülhet.

[30] Ugyanakkor a bekövetkezett kár okozati összefüggésben kell, hogy álljon az elkövetési magatartással, jelen ügyben a fenyegetéssel, amely a jogerős tényállás alapján meg sem kérdőjelezhető.

[31] A tényállás egyértelműen rögzíti, hogy:

– az I. rendű terhelt telefonon felhívta a sértettet, és valótlanul azt közölte vele, hogy ő a Budapest Környéki Törvényszéki Bíróság Gazdasági Részlegének végrehajtója.

– Azt állította valótlanul, hogy a sértettnek elektromos áram fogyasztásából eredően 63.357 forint tartozása áll fenn.

– A telefonhívás során az I. rendű terhelt azt is közölte, hogy amennyiben a tartozását 2019. július 8. napján 16.00 óráig nem egyenlíti ki, a sértett lakóhelyén azonnal végrehajtást foganatosítanak, melynek során a sértett lakásába is behatolnak, és a tartozás erejéig a sértett különböző vagyontárgyait lefoglalják, továbbá ezen kívül 17.000 forint körüli összegű kiszállási költség is a sértettet fogja terhelni.

[32] E tények alapján helytállóan állapította meg a bíróság, hogy az I. rendű terhelt hivatalos személynek adta ki magát. A hivatalos minőség színlelésének kifejezettnak kell lennie, azt a sértett számára egyértelművé kell tenni. Az irányadó tényállás alapján mindez maradéktalanul megállapítható.

[33] Az sem kétséges, hogy a fenyegetésnek a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontjában meghatározott feltételei is megvalósultak. A fenyegetés lehet vagyoni jellegű, de érinthet akár egzisztenciát, becsületet, családi együttélést is.

[34] A jelen ügyben az azonnali végrehajtás foganatosításával, a sértett lakásába történő behatolással történő fenyegetés kétségtelenül elérte a félelem, ijedtség felkeltésének ezt a mértékét, mivel az azonnali végrehajtás kilátásba helyezésével megfenyegetett sértett annak hitelt adott, az I. rendű terhelt utasítása szerint elment a postára, és a megadott számlaszámra átutalta a kívánt összeget.

[35] Nem sértett tehát törvényt az eljáró bíróság, amikor az I. rendű terhelt cselekményét a Btk. 367. § (1) bekezdésbe ütköző és a (2) bekezdés d) pont 2. fordulata szerint minősülő zsarolás büntetéként minősítette.

[36] Miután a minősítés törvényes, és más anyagi jogszabálysértés sem történt, önmagában a kiszabott büntetés mértékét a Kúria nem vizsgálhatta.

[37] A Kúria az alapügyben eljáró bíró elfogultságára való hivatkozást illetően a következőkre mutat rá.

[38] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. A Be. 608. § (1) bekezdés b) pontja értelmében ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.

[39] Ezen eljárási szabálysértés vizsgálatakor abból kell kiindulni, hogy van-e olyan törvényi rendelkezés, amely alapján az ügyben eljáró bírót kizártnak kell tekinteni.

[40] A bíró kizárására vonatkozó okokat a Be. 14. §-a sorolja fel. Törvény szerint kizárt a bíró, ha vele szemben valamely objektív, konkrét kizárási ok áll fenn [Be. 14. § (1) bekezdés a)-d) pont, (3) és (4) bekezdés], illetve, ha önmagával szemben elfogultságot jelentett be [17/2001. (VI. 1.) számú AB határozat]. Szintén kizárt az a bíró, akinek kizárását a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerint egyéb okból indítványozták, és kizárásának elintézése

igazgatási úton megtörtént, vagy kizárását külön határozat megállapította [3/2021. (V. 13.) számú BK vélemény].

[41] Az I. rendű terhelt által hivatkozottak a Be. 14. § (1) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott objektív kizárási okok esetein kívül esnek, ekként az elfogultságra hivatkozása a Be. 14. § (1) bekezdés e) pont alapján, egyéb okból elfogult bíró eljárása miatt bejelentett.

[42] Az Alkotmánybíróság 25/2013. (X. 4.) számú AB határozata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos alapkövetelmény, hogy az 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: korábbi Be.) 416. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott felülvizsgálati eljárást megalapozhatja a korábbi Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt elfogultsági okra alapított felülvizsgálati indítvány is. A hatályos Be. tartalmilag azonos szabályozása alapján tehát felülvizsgálatnak ez okból továbbra is helye van.

[43] Ahogy azonban az Alkotmánybíróság említett határozata indokolásának [46] bekezdése is rámutat, az elfogultsági kifogás felülvizsgálat keretében is csak a kizárással vonatkozó egyéb szabályok szerint érvényesíthető.

[44] Az Alkotmánybíróság határozatában írtak alapján az elfogultsági kifogás kizárólag akkor szolgálhat felülvizsgálati eljárás alapjául, amennyiben az elfogultságra okot adó körülményről a jogerős ítélet meghozatalát követően szereztek tudomást, illetve ugyanazt az okot nem ismételtén jelentik be (Kúria Bfv.III.788/2020/17.).

[45] A következőzetes bírói gyakorlat szerint ezen túl elfogultság csak konkrét és alapos ok fennállása esetén állapítható meg.

[46] A kizárás iránti bejelentés alaposságát a konkrét ügghöz kötöten, valóságos tények alapján, esetileg kell tisztázni (BH 2012.147.), azaz azt a törvényi feltételt, miszerint az ügy elfogulatlan megítélése valamely bírótól nem várható, csak az adott ügy konkrét és valóságos tényei alapján lehet megállapítani, s csak olyan feltárt adatok alapján, amelyek a bíró pártatlansága iránt észszerű (megalapozott) kételyt ébreszteni alkalmasak (EBH 2014.B.4.II.).

[47] Ehhez képest jelen ügyben az I. rendű terhelt által hivatkozott elfogultsági kifogás – az eljáró bíróval és gyermekével szemben hasonló bűncselekményt kíséreltek meg elkövetni, ezért a bíró példát akart statuálni – ténybeli alapja hiányzik az ügyiratokból, az arra történő hivatkozás eleve alaptalan.

[48] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye. A felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[49] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható.

[50] Ezzel szemben az I. rendű terhelt az indítványában részben a tényállás megalapozottságát és a bizonyítékértékelést vitatta, amikor azt kifogásolta, hogy a bíróság több bizonyítékot nem vett figyelembe, a tőle lefoglalt mobiltelefon nem egyezik a bűncselekményben használt telefonnal, a bíróság nem hallgatta ki tanúként a zárkatársait. Erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség, az indítvány e részében törvényben kizárt.

[51] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek felülvizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat a Be. 662. § (1) bekezdés alapján az I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

IV.

[52] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[53] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételtelen előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételtelen előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2024. április 16.

Dr. Bartkó Levente s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Eszter s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő

BÉ